

Handläggare

Lena Liljeqvist
Kansli- och utredningsavdelningen

Diarienummer
15KS/369

Skärgårdsrådet, enl sändlista

Minnesanteckningar från Skärgårdsrådet 2015-09-24

Närvarande:

Anders Gullander (FP), ordf
Monica Pettersson (M) v ordf
Pia Andersen, Chef kultur- och utbildningssektorn
Rune Wikström, Mellanskärgårdens företagarförening
Agneta Österman, Mjaskärgårdens företagarförening
Karin Almlöf, Sandhamns företagarförening
Annika Hallengren, Sandhamns företagarförening
Caroline Wedberg, Sandhamnsomr intresseförening
Olle Wallin, Svartsörådet
Ulla Larsson, Runmarö intresseförening
Gunilla Söderqvist, Nämdö Hembygdsförening
Bonne Sundberg, Stavsuddaskärgårdens intresseförening
Göran Lagerström, Stavsuddaskärgårdens intresseförening
Björn Lindskog, Harö Hasselö Intresseförening
Lena Liljeqvist, sekreterare

- 1. Ordförande Anders Gullander öppnar mötet och önskar närvarande representanter från föreningarna välkomna.**
- 2. Dagordningen fastställdes.**
- 3. Föregående mötes minnesanteckningar godkänns.**
Minnesanteckningar önskas snabbare publicerade på nätet.
Ordförande informerar om att studsavgifterna fortfarande är ett förslag.
Rune Wikström påtalar att övre parkeringen i Sollenkroka fortfarande står tom!
Frågan tas med till Hamnbolaget.
- 4. Till justerare utses: Anders Gullander och Ulla Larsson.**
- 5. Frågor från föreningar: Skolskjutsfrågor**
Pia Andersen svarar på de frågor som har sänts in och som det råder oklarheter kring om vad som gäller. Vad gäller Stavnäs båttaxi har det begåtts en kommunikationsmiss. Den regleras inte under skolskjuts. Kommunen har avtal med företagen som sköter skolskjutsarna. Finns ordinarie färdmedel ska de användas.
Båtkort köps personligen och kräver utdrag ur folkbokföringen. Kommunen har ett ansvar för att eleverna tar sig till och från skolan i årskurserna 1-9 och

kommunen står för kostnaden.

I de nya Riktlinjer som har tagits beslut om, har i mån av plats tagits bort. Vad gäller 3 och 4 km- regeln är det en bedömningsfråga utifrån avståndsregler, trottoar, trafiksäkerhet mm. Ö-borna önskar att hänsyn tas till dem, där de bor. Ordförande och 1:e vice ordförande inflikar att det är en ansvars- och försäkringsfråga, också. Regler och riktlinjer har funnits och finns och de måste följas samtidigt som vi vill ha en levande skärgård. Att bosätta sig i skärgården innebär också konsekvenser, som man får ta med i beräkningen, och självklart ska frågor och problem hanteras så smidigt som möjligt.

6. Information från Värmdö kommun

Monica Pettersson informerar tillsammans med Gunilla Söderqvist om vad som presenterades på det senaste Regionala Skärgårdsrådet.

- En revidering och uppdatering av RUFSS (Regional Utvecklingsplan För Stockholmsregionen) presenterades där kommunen/Skärgårdsrådet har möjlighet att lämna synpunkter. Syftet med uppdateringen är:
  - hur vi ska använda marken i regionen
  - livskvalitet
  - tillväxtfrågor/hållbarhet
  - tillföra mer angående skärgård/landsbygd

Tidshorisont: Först går förslaget ut på remiss i början av 2016 – samråds-sammanställning av synpunkterna- ställer ut- antas våren 2018. Det finns möjlighet att ta upp det i Skärgårdsrådet igen. Vi har RUFSS som en stående punkt i Skärgårdsrådet. Varje förening kan yttra sig eller så görs det via Skärgårdsrådet.

- Det Regionala skärgårdsrådet bildades i mars 2009 och är ett samrådsorgan där skärgårdens alla intressenter deltar. Syftet med rådet är att identifiera frågor som är angelägna för skärgårdens utveckling och att genom ytterligare samverkan mellan intressenterna bidra till effektiva lösningar. Rådet träffas fyra gånger per år och landstingsrådet Gustav Hemming är dess ordförande. Exekutivkommittén leds av Länsstyrelsen. Frågor lyfts ner i Exekutivkommittén med två syften: 1) strävan att öka samarbetet mellan skärgårdskommunerna och 2) samarbete på tjänstemannanivå.
- Eu-stöd. Genomgång av Eu-stöd och modeller som finns. Vi i Sverige är dåliga på att söka Eu-stöd. Samarbeten har gjorts under perioder med Finland, Åland och de Baltiska länderna. Affäridéer kan bollas med Länsstyrelsens representant Annika Klasson.
- Lars Nybergs dragning i Exekutivkommittén har tagits upp på tidigare möte.
- Upphandling av aktuella sjötrafikfrågor. Referensgrupp har inte blivit tillfrågad, inte heller berörda kommuner. Caroline Wedberg upplyser om att besked om sjötrafikupphandlingen lämnas den 8 december och start är satt till 20 april 2016.
Nord/sydlinjen blev en succé. Nu bearbetas alla synpunkter som har inkommit. Det finns hopp om att den kommer att fortsätta!
- Bredband. Norrtälje har anställt en samordnare.
Jordbruksverket vill höja procentsatsen för stödet, från 50% till 60%. Ny

ansökningsperiod startar nu.

- Strandskyddsdispens. Tolkningen av Naturvårdsverkets riktlinjer vs strandskyddsdispens görs olika beroende av vilken jurist som tolkar riktlinjerna.
- Nytt sammanträde i november.

Anders Gullander informerar om att Skärgårdsstiftelsen där Anders sitter med i styrelsen, håller på att rekrytera ny VD. Vissa diskussioner om verksamheten har därför lyfts, t ex bättre servicetänk hos tillsyningsmän, bättre logistik, flytt av huvudkontor, kärnverksamhet, driva Eu-projekt.
Maila synpunkter och krav till: anders.gullander@varmdo.se

7. **Frågor från föreningarna, forts, Stigen på Nämdö**

Gunilla Söderqvist informerar om att västra sidan av ön blir mer och mer bebodd, det körs med 4-hjulingar och skogen blir förstörd. Kommunekologen säger att det behöver göras något nu. Värmdö kommun är markägare på slutet av stigen. Anders Gullander bekräftar att en skrivelse har kommit in och att ett möte planeras. Anders Gullander hänvisar samtidigt till likställighetsprincipen enligt kommunallagen. Möjligen kan ett projekt som "Ö för Ö" skapa möjligheter.

Regeringens utredningsbetänkande om "Sverige i glesbygd"

Olle Wallin ställer frågan om kommunen fått utredningsbetänkandet och om kommunen har svarat. Värmdö kommun var inte remissinstans. Skärgårdarnas Riksorganisation har svarat.

Önskemål om att fler initiativ kommer från kommunen som är en stor skärgårdskommun. Anders Gullander tar med frågan.

Ö för Ö

I Länsstyrelsens projekt "ö för ö" var Utö den första pilot-ö som deltog. Utvärdering gjordes och nu är projektplanen delvis omskriven. Gunilla Söderqvist berättar att hon ska träffa en representant från Länsstyrelsen och att Nämdö står på tur! Skärgårdsstiftelsen, Landstinget, Länsstyrelsen, Värmdö kommun inkl politiker träffas på plats för en båttur runt de 17 öarna, den 5 och 6 november.

Bilägger information från Utöprojektet. Bil. 1.

Postlådor

Ett problem som kom i o m att lantbrevbärarna försvann. Postens regelverk som styr.

Grovsopshämtning

Bättre rejäla skyltar från kommunen på bryggorna, information på hemsidan, där det står tydliga instruktioner som t ex max 15 kg/säck, sorterat och ordentligt paketerat samt att man tar med sig soporna själv på båten. Kalendern från Värmdö kommun är bra men räcker inte. Anders Gullander tar

med sig frågan.

Ö-biblioteken

”Ö-biblioteken behövs och är kommunens förlängda arm – det är en mötesplats för inte bara lån av böcker utan där finns en besöksdator och man kan vara uppkopplad mot omvärlden”. Kommunen har ingen tanke på att säga upp de fem ö-bibliotekens överenskommelser utan de kommer att förlängas när de går ut vid årsskiftet.

Nord/sydlinjen

Alla utvärderingar är positiva efter första sommaren informerar Anders Gullander. Det betydde fler gästnätter, ökad kommers. Vissa saker behöver finslipas, som t ex förlängning av säsongen inpå hösten med tanke på den internationella turismen, bättre lämpade båtar, se över kombinationen av tureerna, mm.SIKO samlade ihop synpunkter från hela skärgården.

8. Information från föreningarna

Sandhamns Intresseförening:

”Ditt, mitt, allas vatten” kampanjen som pågick i somras efterlevdes inte av alla. Synpunkter på att kommunen själv inte följde rekommendationerna. Karin Almlöfs bygglov drar ut på tiden. Inga nya vattenanslutningar beviljas. Risken finns att ö-bor måste flytta. Anders Gullander tar med sig frågan.

Sandhamns företagarförening:

Inflyttning har skett i de två sista hyresbostäderna.
Dagis öppnar igen!
Skolbarn åker till Djurö.
Bokbåten kommer igen!

Nämdö Hembygdsförening:

Ett fungerande bredbandsnät. De som inte kom med i första omgången, kommer med i nästa etapp. Kriterierna har ändrats.
Bryggan i Sand är invigd och betald.
Nämdödagen avlöpte väl på förmiddagen men på eftermiddagen blev det oväder och det blev lite sämre intäkter på kvällen.
Hembygdsgårdens utgifter för avlopp och reningsverk har fördelats på andelar där alla delägare har stått för sin del av den totala kostnaden på 800 000-900 000kr.

Harö Hasselö Intresseförening: (information på Harö Hasselös hemsida)

Bredbandsansökning pågår. Ansökan har skickats in i september.
Sofhantering finns på Harö Hasselös hemsida.
Harödagen med Loppis gick bra.
Segelbåtsarrangemang med gamla båtar.
Evenemang i affären och uppträdande av band.

Stavsudda skärgårdens intresseförening:

Bredbandsnätets första etapp är avslutad med 390 abonnenter varav 320 har färdigbyggt. Nu pågår etapp två. Lokalt förankrad styrelse. Föreningen lånar upp om inte subventionerna räcker. Ansluter nya medlemmar efter subventionsperioden.

Ny hemsida lanseras. Över 35 öar är anslutna.
Medborgarinitiativ: Norra Stavsudda: Naturvårdsprojekt där Jordbruksverket bidragit ekonomiskt. Kasholmen- södra delen Skogsvårdsprojekt med betande får. Trafikbryggsprojekt pågår. Kasholmen kommer in till Värmdö kommun med ansökan. Ett tips från Stavsudda; nyttjanderätt i stället för samfällighet med markägaren -följer med fastigheten.

Tips: Flismaskin är bra för stig!

Dagisbarnen åker till Svartsö.

Ingen krog på Norra Stavsudda i somras. Hoppas på det till nästa år.

Beredning av slamskyddsdispens – synpunkt på hur det bereds av handläggare i kommunen.

Mellanskärgårdens företagarförening:

Strandskyddsbestämmelser olika – jämför med Åland!

Alla avgångstider från replipunkter bör vara samma året runt.

Problem att de ändras vår och höst.

Möjaskärgårdens företagarförening:

Får ett vänthus vid bryggan Möjaström, 3-4 oktober.

En ny fyra-barns familj flyttar in till Möja.

Wikströms fisk håller öppet måndag- torsdag.

PärLAN håller öppet fredag- söndag. Samordning av dagar och öppettider. Paket/postutlämning i Konsum är klart.

Roland Svenssons museum är en succé. 2500 besökare hittills.

Runmarö Intresseförening:

Etapp I av bredbandsnät är klart. Hoppas på att etapp II också ska bli av (150 anmälda).

Brygga i Styrsvik är snart klar. Lyset ska på plats.

Skolan har fått ny lärare plus två nya barn. Totalt 18 barn, varav en del på förskola.

Hembygdsdag fungerade bra med loppis.

Ett mindre skärgårdsmuseum är inrättat på vinden i hembygdsgården.

Bibliotek i skolan.

Sopskjulet är inte bra städat.

Krogen är öppen i helgerna, nu på fredagar men stänger under vintern.

Svartsörådet:

Skolan har stabiliserat sig och fått tre barn från Ingmarsö.

Besöksnäringen har gått bra framför allt efter juli månad.

Hotellet har gått bra – över förväntan.

Ska skicka in bredbandsansökan.

9. Övriga frågor

Kommunstyrelsens ordförande informerar om att i budgeten för år 2015 finns budgeterat 2 000 tkr för bredband. 2% får Eu-medel, 10% är hjälp från Värmdö kommun. De som är i behov – hör av er till kommunen under 2015!

SIKO har en studieresa till Brändö i Ålands skärgård 4- 6 oktober, där bredbandsfrågor, drift och underhåll ska studeras och utbyte av erfarenheter vad gäller andra frågor också såsom strandskyddsfrågor.

- Nämndöfiber har ett bredbandsmöte med andra intresserade öar i oktober.

- Skarv och sälfrågan diskuteras. Monica Pettersson informerar att Värmdö kommun aldrig har yttrat sig i skarvfrågan. Anders Gullander informerar om Skärgårdsstiftelsens årliga inventering av bl a skarvbeståndet visar att skarvarna inte ökar utan flyttar på sig.
- Skärgårdsrådet skulle kunna yttra sig angående skarvproblem.

Mötet avslutas med en laxsallad klockan 13.00

Ordföranden önskar alla en skön höst och på återseende den 3 december!

Vid pennan,

Lena Liljeqvist

Justeras:

Anders Gullander
Ordförande

Ulla Larsson
Runmarö Intresseförening

Ö för Ö

21 maj

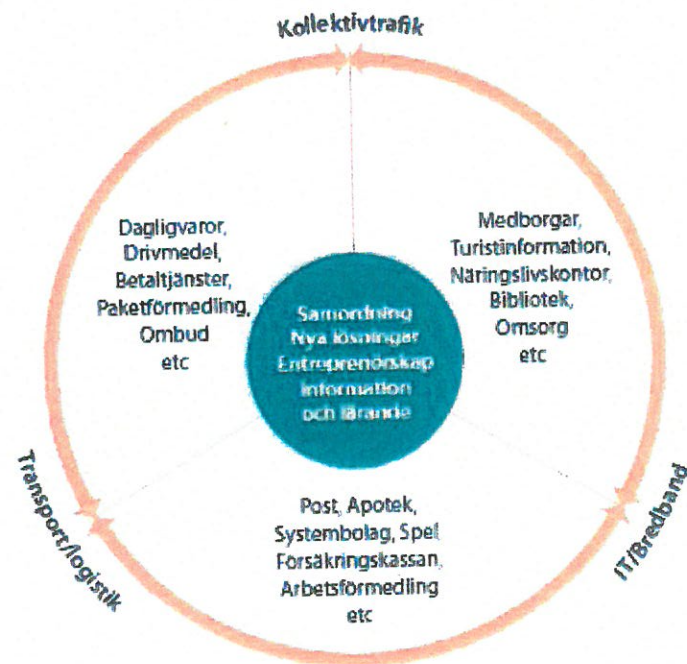
Karina Uddén

Enhetschef Näringslivsutveckling

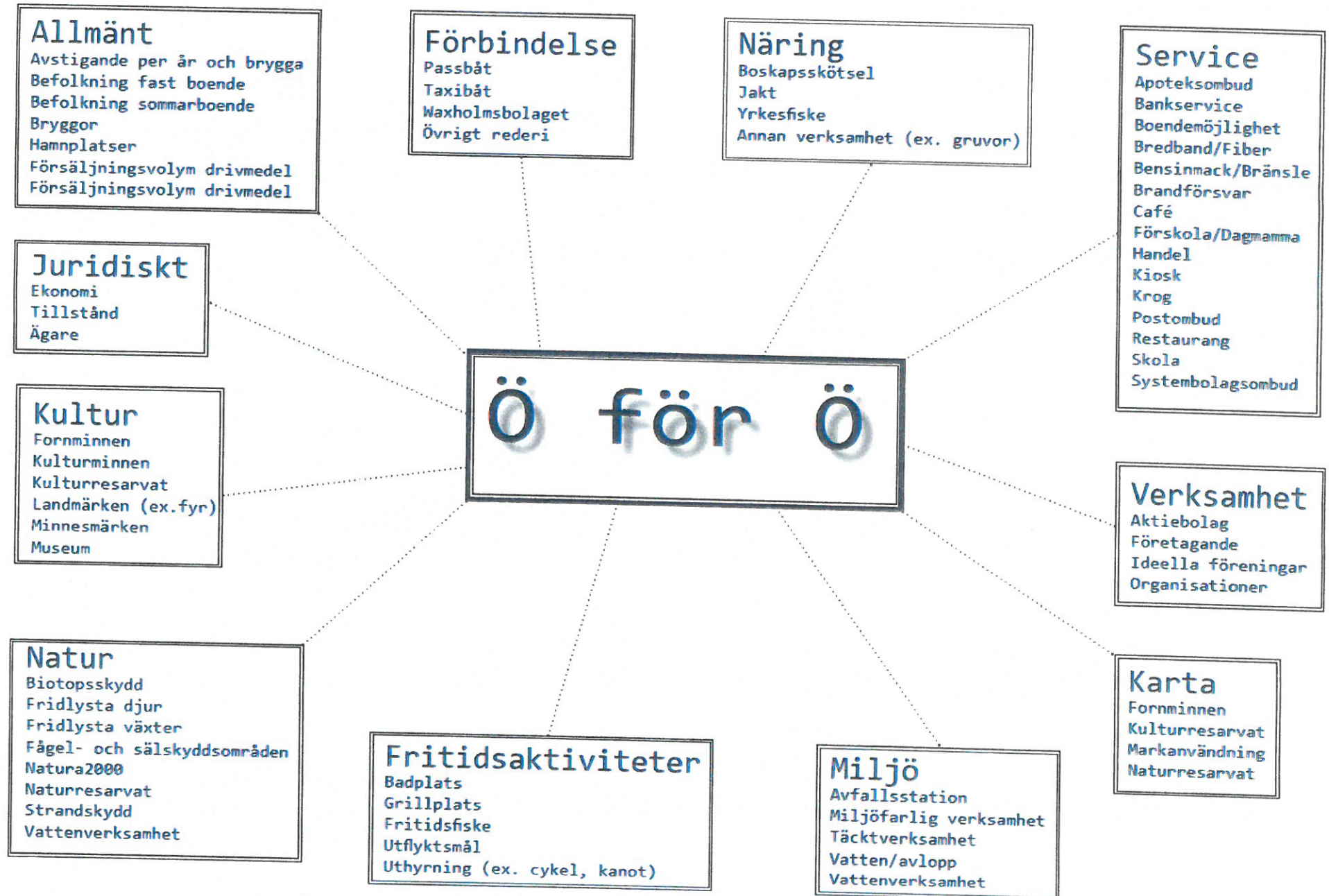

Stockholms läns regionala serviceprogram 2014-2018

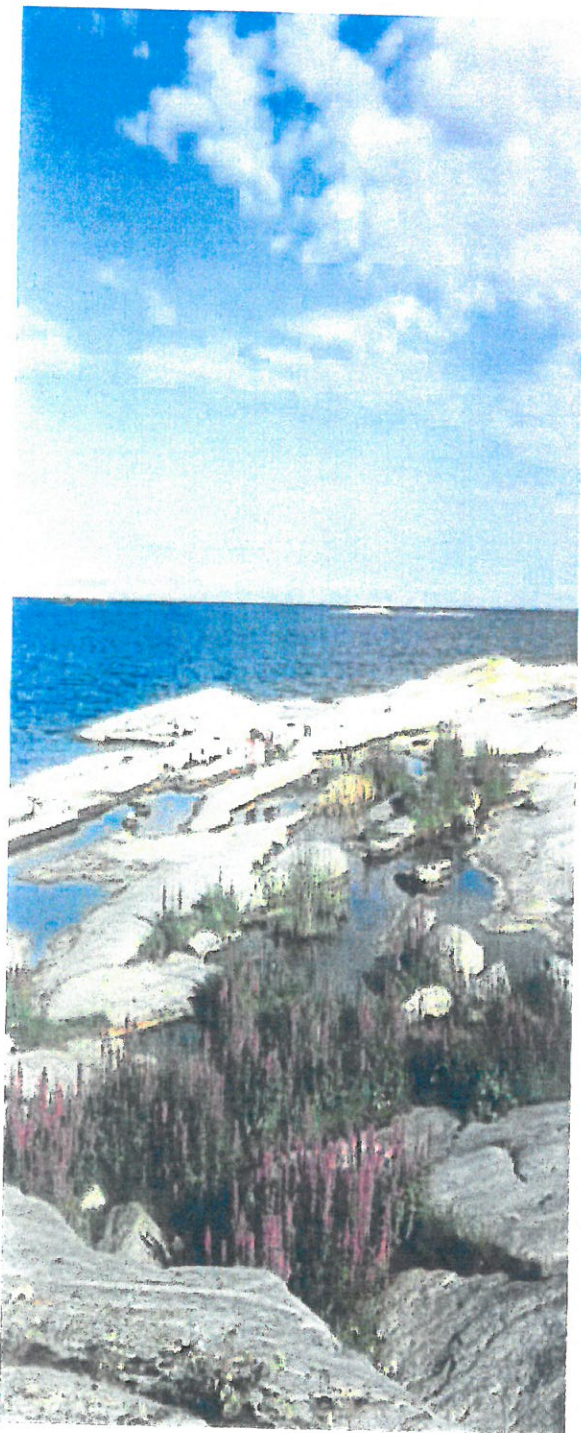

Utö 22-23 maj

- Ca 30 deltagare
- Faktaunderlag framtaget
- Workshop
- Dokumentation
- "Att göra – av vem – när"
- Publik manifestation av åtagande?
- Former för fortsatt dialog

Metodutveckling – ”learning by doing”

- Utvärdera metod och resultat
- Justera och vidareutveckla
- Konkretisera uppföljning
- Konkretisera genomförande

Turlista – nästa Ö

- Vilka kriterier ska gälla?
- Aktörers (kommun, Skärgårdsstiftsen, SLL m fl) engagemang och åtagande?
Samordning, effektivitet?
- "Vädersträck"?
- Näringsliv?
- Markägare?
- Engagemang och på ön?

Länsstyrelsen
Stockholm

Rådata från den

22-23 maj 2015

Kontaktpersoner

Karolina Sandin
Avdelningen för tillväxt
Telefon: 010-223 13 20
karolina.sandin@lansstyrelsen.se

Tomas Norberg
Avdelningen för tillväxt
Telefon: 010-223 14 77
tomas.norberg@lansstyrelsen.se

Rådokumentation - Utö

Vi vill rikta ett stort tack till alla er som medverkade under de två intensiva dagarna i maj. Vi hoppas att det gav er något, kanske en ny kontakt eller energi till att driva igång ett projekt. I detta dokument kan ni läsa om upplägget för workshopen samt de projekt vi tillsammans skapade, både sådana som ej blev utvecklade men även de som vi tillsammans vidareutvecklade. För de sistnämnda presenteras tidsperspektiv, vad som ska förändras, effekter av förändringen, mätbart mål, vad som behövs för att genomföra, möjlig projektägare och deltagare samt de första tre stegen i arbetet.

Från Länsstyrelsens sida kommer vi kontakta er som blivit utnämnda till möjlig projektägare för att stämma av att ni är beredda att axla rollen, vi kommer då också förmedla kontakter till möjliga finansieringskällor.

Vi som var med

BrittMarie Ahnell, Mats Andersson, Erik Aspson, Anders Blomlöf, Anna Blomlöf, Stefan Guldstrand, Thomas Hjelm, Erik Josephson, Arnold Kajerdal, Gunnar Karlsson, Ingegerd Karlsson, Peo Lindqvist, Jesper Mars, Raluca Miha, Peter Nord, Ingrid Nordemar, Pernilla Nordström, Tomas Norberg, Lena Nyberg, Shewen Nysmed, Kerstin Olander, Ulrika Palmblad, Berit Pettersson, Johan Pettersson, Rickard Pettersson, Calle Regnell, Kristina Richter Nigell, Karolina Sandin, Eva Schröder, Åsa Stenborg, Erika Stolpe och Ann Wallin.

DOKUMENTATION Ö FÖR Ö, UTÖ 22-23 MAJ 2015

DISPOSITION

Upplägget för workshopen presenteras kortfattat som en påminnelse. Efter det presenteras alla förslag från omgång 1 som inte gick vidare när vi fortsatte att arbeta. Med det sagt betyder det inte att det inte är viktiga förslag, utan vissa lever med all säkerhet vidare ändå. Vidare presenteras de förslag från omgång 1 som flest röstade på. Till sist beskrivs de projekt i sin helhet som grupperna valde att utveckla vidare.

UPPLÄGG – WORKSHOP

De två dagarna fokuserade på förändringsförslag, stora och små. Modellen utgick från en vardagsnära iterativ process som alla kunder relaterar till nämligen att laga mat. Vi arbetade fram en smak från Utö genom att arbeta i sex steg:

1. **Förutsättningar** som svarade på vad Utö har som är möjligt att arbeta med och förbättra. Samtalet utgick från det material som skickades ut inför mötet och kompletterades under rubrikerna Vatten&Natur, Kultur&Historia, Samhälle&Service (råvaror) och Transporter, Resurser och Kompetens (utrustning).
2. **Förslag på förändring** som tog fram existerande och nya idéer på insatser som skulle förbättra livet på Utö (möjliga maträtter). Förslagen arbetades fram individuellt eller i grupp och beskrivs kort med innehåll, tidsram, effekterna (positiva och negativa), möjliga pådrivande faktorer och möjliga hinder.
3. **Prioritering omgång ett** baserat på vad som var mest nyttigt och mest möjligt. Personliga preferenser fick styra genom att alla deltagare gavs fem röster av varje sort att fördela. Det svarade på frågorna vad som smakar godast och vad verkar rimligt att klara av.
4. **Reflektion** kring vad som gjort tidigare projekt till framgångar eller totala floppar. Samtalet svarade på vad som är avgörande ingredienser för att göra bra förändring.
5. **Prioritering omgång två** gjordes på de sex förslag som gruppen ansett ger mest nytta och var mest möjligt att genomföra.
6. **Från förslag mot projekt** förädlade de förslag som prioriterats fram eller som gruppen av någon god orsak ansåg vara viktigast. Förslagen förädlades, likt ett recept, under rubrikerna tidsåtgång, mätbara mål, resursbehov, projektägare och deltagare, delmål för förändring samt de tre första stegen direkt mötet.

FÖRSLAG FRÅN OMÅNG 1...

Projektnamn	Tidsram	Vad ska förändras?	Vad är effekten?	Möjlig motor	Möjligt hinder	Vid pennan
Parkering Årsta havsbad	Inom 12 månader	Parkering Årsta havsbad	Fler besökare till Utö samt parkering till fast boende	Utö parkering AB/Haninge kommun	Kommunalt beslut	Gunnar Karlsson, Rickard Pettersson, Erika Stolpe
Företagssopor	Inom 12 månader	Lokal hantering av företagssopor	Bra för miljön	Utö företagarförening	Kommunala beslut	Gunnar Karlsson
Vinterkultur	Inom 12 månader	Ökad tillgång till professionell kultur och till eget skapande	Barn och unga får prova på olika konstarter. Alla boende får kulturupplevelser	Anna Blomlöf, Utö kontakt, Haninge kommun, Landstingets kulturförvaltning	Många olika intressen att tillgodose, långa planerings- och handläggningstider	Kerstin Olander
Gruvan	-	-	-	-	-	-
Smedjan – en vision!	Inom 3-7 år	Byggnader ska innehålla: naturrum, café, gruvmuseum, hantverkslokal.	Raststugan flyttas till nuvarande museet	Skärgårdsstiftelsen (naturrum), Vårdshuset (café), hembygdsförening (museet)	Kostnader och samordning	Eva Schröder, Ann Wallin
Tillägg till reservatsbestämmelserna om bin	Inom 12 månader	Tillägg till reservatsbestämmelserna om bin	Ett reproduktionsområde för Nordiska bin (Utö), Carnicabiet (Ålö)	Biodlarorganisationer i Sverige	Utformning av reservatsbestämmelser	Calle Regnell
Kvällsbåten	Inom 12 månader – 3 år	Kvällsbåt en gång per vecka som möjliggör för boende att delta i aktiviteter på kvällstid på fastlandet. Och för besökande att ta sig till fastlandet	Deltagande i kurser, aktiviteter, bio, teater, middagar etc. och komma hem på kvällen. Personer som har program på ön kan ta sig hem på kvällen	Landstinget, Waxholmsbolaget, Skärgårdsstiftelsen, Utö företagarförening, Utö rederi, Utö kontakt	Svårt att komma överens om dag	Kerstin Olander

...med flest "pluppar"

Förslag med flest "röstningspluppar" redovisas i tabellen nedan. Av dessa förslag valdes några ut för vidareutveckling, de är markerade i **fetstil** och presenteras mer ingående i nästa kapitel.

Projektnamn	Tidsram	Vad ska förändras?	Vad är effekten?	Möjlig motor	Möjligt hinder	Vid pennan
Mikroslakteri	Inom 12 månader - 3 år	Bygga ett mobilt mikroslakteri	Producera och leverera närproducerat kött (lamm) till köpare på Utö och i Sthlm. Slippa skicka djur till fastlandet	Låga räntor för investering, positivt med lokalt producerat kött, avsättning för djuren finns	Avfallshantering, ekonomi (det finns bara en viss mängd djur), omfattande regelverk	Peter Nord och Anders Blomlöf
Förstärkt samverkan för långsiktig utveckling	Inom 3 år	Ökad samsyn mellan offentliga aktörer för att förenkla för aktörer på Utö	Långsiktigt skapa utvecklingsplan, förutsättningar för att väga olika intressen mot varandra, effektivare handläggning	Kommun, Länsstyrelsen, Landstinget, Skärgårdsstiftelsen	Tidsbrist, resursbrist, olika uppdrag	Berit Andersson, Pernilla Nordström, Erik Josephson, Lena Nyberg
Lokal matproduktion	Inom 12 månader	Produktionsanläggning byggs	Lokal produktion av fisk och grönsaker	Destination Utö	Pengar	-
Äldreboendet	Inom 3 år	Möjligt för äldre Utöbor att bo kvar och för andra att leva i skärgården	Arbetsstillfällen, äldres välmående och trygghet, ökat lokalt engagemang	Framsynta politiker, utöborna själva.	Skärgårdstiftelsen (mark & tillstånd), Hakommun (ovilja), Länsstyrelsen (mark & strandskydd)	Arnold med Johan och Rickard
Fågeltornet	-	-	-	-	-	-
Naturstigar Utö + Ålö	Inom 12 månader	Märka upp och binda samman befintliga stigar. I förlängningen skapa en vandringskarta över öarna	Fler folk kommer lämna vägarna och uppleva naturen	-	-	-
Bättre lek- och uppväxtområden för fisk	Inom 3-7 år	Bättre bryggor, platser, vegetation, båtpolicy, båthanteringsregler	Mer fisk, ökad fisketurism, lokal matproduktion, mindre algblooming	Samarbete mellan Länsstyrelsen och Destination Utö	Pengar	-
Östersjömiljö på land	Inom 12 månader	Skapa akvariemiljö på Utö skola med hjälp av att pumpa vatten från havet	Visa hur Östersjön ser ut under ytan. Hur påverkar våra utsläpp havet?	Den mesta utrustningen finns. Problemet är att få upp vattnet från havet	Omöjligt att pumpa vatten så långt?	Peter Nord

VIDAREUTVECKLADE FÖRSLAG

Projektnamn	Möjlig kontaktperson/ägare	Tidsram
Äldreboende	Arnold	Inom 3 år
Fågeltornet	Thomas Hjelm, Stefan, Ove, Utö fisk och grönt	Inom 12 månader
Naturstigar Utö + Ålö	Mats och Jesper (Ö till Ö)	Inom 12 månader
Bättre lek- och uppväxtområden för fisk	Haninge kommun	Inom 12 månader – 3 år
Östersjömiljö på land	Utö skola (Peter Nord) & Haninge kommun (Erik Josephson)	Inom 12 månader

Presenteras i sin helhet nedanför.

Äldreboende (fakta sammanslaget av 2 grupper förslag)

Projektnamn	Tidsram	Vad ska förändras?	Vad är effekten?	Möjlig motor	Möjligt hinder	Vid pennan
Äldreboende	Inom 3 år	Möjligt för äldre Utöbor att bo kvar och för andra att leva i skärgården	Arbetsstillfällen, äldres välmående och trygghet, ökat lokalt engagemang	Framsynta positiva politiker, utöborna själva.	Skärgårdstiftelsen (mark & tillstånd), Haninge kommun (ovilja), Länsstyrelsen (mark & strandskydd)	Arnold med Johan och Rickard

Projektet påverkar:

Vad som påverkas	Positivt	Negativt
Vatten och natur	?	Vatten och avlopp
Kultur och historia	Utbyte av livserfarenhet, många nya fossiler	Inget
Samhälle och service	Fler åretruntboende, trygghet på hemorten	Inget
Folk och få	Bevarande av äldre på Utö	-

Mätbart mål:

Förväntat behov är ca 10 små lägenheter med servicetjänster. Marktillgång, tillstånd från BN, Länsstyrelsen med flera. Inflyttning/uthyrning.

Detta behövs för att genomföra:

Utreda behov och kostnader. Driftsägare (tydlig part med ekonomisk resurs). Utö kontakt- och intresseförening (motor i inledningsskedet). Kompetens finns på Utö (med hjälp av vissa konsulttjänster).

Möjlig "ägare":

Haninge kommun. Brf. Kollektiven, någon slags bolagsform, bolaget hyr ut till "drivare".

Möjliga deltagare:

Arnold.

Steg för steg (från start till slut):

De tre första stegen i projektet, att göra direkt efter mötet

Vad	Av vem	När
-	-	-
-	-	-
-	-	-

Fågeltornet

Projektnamn	Tidsram	Vad ska förändras?	Vad är effekten?	Möjlig motor	Möjligt hinder	Vid pennan
Fågeltornet	Inom 12 månader	-	-	-	-	-

Projektet påverkar:

Vad som påverkas	Positivt	Negativt
Vatten och natur	-	-
Kultur och historia	-	-
Samhälle och service	-	-
Folk och få	-	-

Mätbart mål:

Tornet är på plats. 1000 besökare per år.

Detta behövs för att genomföra:

Bidrag till grundfinansiering från Länsstyrelsen (Tomas Norberg) och Landstinget (Shewen Nysmed), Malin Löfgren (sakkunnig), Berit Pettersson (Haninge kommun)Fråga skickas även till Skärgårdsstiftelsen (Lena Nyberg). Crowd-funding via facebook för underhåll. Bygglovsansökan och dispens om strandskydd skickas till kommun.

Möjlig "ägare":

Thomas Hjelm, Stefan Guldstrand, Ove, Ulf, Utö fisk och grönt.

Möjliga deltagare:

Steg för steg (från start till slut):

-

De tre första stegen i projektet, att göra direkt efter mötet

Vad	Av vem	När
Hitta projektägare och finansiärer	-	Nu
Skicka in handlingar; bygglov/strandskydd/finansiering	Stefan Guldstrand, Thomas Hjelm och Ove	September/oktober 2015
-	Bygga	Januari/februari 2016

Naturstig Utö + Ålö (fakta sammanslagen av 3 grupper förslag)

Projektnamn	Tidsram	Vad ska förändras?	Vad är effekten?	Möjlig motor	Möjligt hinder	Vid pennan
Naturstig Utö + Ålö	Inom 12 månader	Märka upp och binda samman befintliga stigar. I förlängningen skapa en vandringskarta över öarna	Fler folk kommer lämna vägarna och uppleva naturen	-	-	Mats Andersson, Jesper Mars

Projektet påverkar:

Vad som påverkas	Positivt	Negativt
Vatten och natur	Ökat intresse för bevarandet av naturreservaten	Störande av djurliv och slitage
Kultur och historia	-	Förändring från badö till friluftsö
Samhälle och service	Ökad turism, längre säsong	-
Folk och få	Nya målgrupper i naturen	-

Mätbart mål:

Stigarna uppbundna och klara, att stigarna används och inte växer igen, utegym på plats.

Detta behövs för att genomföra:

Tillstånd från markägaren (stiftelsen). Flisbelägga, lägga spångar, iordningställa stigarna och gymmet. Kompetens: Mats och Jesper som vet var stigarna ska gå.
Pengar: till plastband och ev. röjning av skog, flis och spångar. Kan Ö till Ö sponsra eller andra lokala sponsorer?

Möjlig "ägare":

Egentligen Skärgårdsstiftelsen (tillstånd) men troligen Ö till Ö som förvaltare.

Möjliga deltagare:

Deltagare i Swimrun och Ö till Ö, Utös befolkning och besökare samt skolbarn.

Steg för steg (från start till slut):

- 1) sponsring
- 2) märka upp stigarna med plastband och ev. röja upp på vissa ställen
- 3) informera om stigarna
- 4) måla upp markeringar på träd när stigarna blir mer permanenta

De tre första stegen i projektet, att göra direkt efter mötet

	Vad	Av vem	När
1	Projektplan/Tillstånd av stiftelsen	Mats Andersson, Thomas Hjelm	Första halvan av juni
2	Sponsring (troligtvis lokal)	Mats Andersson/Stefan Guldstrand	När tillstånd finns
3	Snittsla stigarna	Mats Andersson	När tillstånd finns

Bättre lek- och reproduktionsområden för fisk

Projektname	Tidsram	Vad ska förändras?	Vad är effekten?	Möjlig motor	Möjligt hinder	Vid pennan
Bättre lek- och uppväxtområden för fisk	Inom 3-7 år	Bättre bryggor, platser, vegetation, båtpolicy, båthanteringsregler	Mer fisk, ökad fisketurism, lokal matproduktion, mindre algblomning	Samarbete mellan Länsstyrelsen och Destination Utö	Pengar	-

Projektet påverkar:

Vad som påverkas	Positivt	Negativt
Vatten och natur	X	Konflikter privatpersoner. Andra faktorer som styr reproduktion som ej kan påverkas
Kultur och historia	-	-
Samhälle och service	-	-
Folk och få	-	-

Mätbart mål:

Ta fram ett informationsblad "varför är lekplatser viktiga?" (Länsstyrelsen). Räkna fiskbeståndet.

Detta behövs för att genomföra:

Projekt pengar söks från Lieder, Björn Karlssons fonder, Niklas Zennström, Haninge kommun och Länsstyrelsen.

Möjlig "ägare":

Haninge kommun.

Möjliga deltagare:

Thomas Hjelm, bryggägare, Länsstyrelsen (Pernilla Nordström och Henrik C Andersson).

Steg för steg (från start till slut):

- 1) Ta in befintliga mätkartor (Länsstyrelsen, Ingrid Nordemar) och kolla vilka fiskyngel som finns i utpekade platser.
- 2) välja ett antal platser att utveckla
- 3) kontakta mark-/bryggägare med förslag om insats
- 4) om bryggbyte – ny teknik som främjar fisken
- 5) genomförande: informationsinsatser till boende. Bryggbyte – byte av konstruktion
- 6) Långsiktigt mäta resultaten
- 7) kommunicera resultaten nationellt och internationellt

De tre första stegen i projektet, att göra direkt efter mötet

	Vad	Av vem	När
1	Ta fram kartorna	Ingrid ger USB till Thomas Hjelm	Idag, 23 maj
2	Skriva projektansökan	Thomas Hjelm	Utkast under sommaren, klart slutet av augusti
3	Skicka in ansökan till Lieder mfl.	Haninge kommun/Thomas Hjelm	September/Oktober

Östersjömiljö på land (akvarium)

Projektamn	Tidsram	Vad ska förändras?	Vad är effekten?	Möjlig motor	Möjligt hinder	Vid pennan
Östersjömiljö på land	Inom 12 månader	Skapa akvariemiljö på Utö skola med hjälp av att pumpa vatten från havet	Visa hur Östersjön ser ut under ytan. Hur påverkar våra utsläpp havet?	Den mesta utrustningen finns. Problemet är att få upp vattnet från havet	Omöjligt att pumpa vatten så långt?	Peter Nord

Projektet påverkar:

Vad som påverkas	Positivt	Negativt
Vatten och natur	Färre utsläpp när fler ser hur det påverkar havet	-
Kultur och historia	-	Dyrt med en anställd som underhåller
Samhälle och service	Undervisa alla elever i Haninge kommuns skolor om havet.	-
Folk och få	Undervisa om hur våra utsläpp påverkar Östersjön	Det kan finnas synpunkter på att ta upp fiskar ur havet och ha dem i akvariet.

Mätbart mål:

Att fiskar överlever och att tre arkvarier med olika miljöer är igång. Antal utomstående besökare.

Detta behövs för att genomföra:

Pengar till lagning av akvarium och en ny pump. Peter Nords och elevers tid och kompetens.

Möjlig "ägare":

Utö skola, Haninge kommun.

Möjliga deltagare:

Elever på Utö skola och i Haninge kommun, andra kommuners elever, att i förlängningen kunna ha marinbiologdagar på Utö skola. Visning av akvariet för besökare och konferensgäster från Vårdshuser och Gula villan. Förslag: en hink där man kan lämna bidrag.

Steg för steg (från start till slut):

- 1) sponsring
- 2) laga stora akvariet och hämta vatten från sjön
- 3) laga pumpen så att vatten kan pumpas upp
- 4) ordna miljöerna med växter, fiskar och djur
- 5) marknadsföra hos kommunen

De tre första stegen i projektet, att göra direkt efter mötet

	Vad	Av vem	När
1	Öppna ett konto	Peter Nord	Idag, 23 maj
2	Föra över pengar	Vårdshuset/Stefan	När konto finns
3	Laga akvariet + pumpen	Peter Nord	V. 22-23

NÅGRA AVSLUTANDE ORD

Vad lärde vi oss av ett möte inom ramen för Ö för Ö? Massor! Från Länsstyrelsen sida är vi mycket glada att många deltagare bidrog till den öppna diskussion som var. Vi tror att nyckeln till ett effektivt samarbete är att träffas företagare, boende och myndigheter tillsammans för att diskutera kring frågor som rör alla parter mer eller mindre. Från myndighetens sida får vi större förståelse för vad ni har för behov på Utö, samtidigt som ni får en bredare förståelse för vem som gör vad, samt hur arbetet fungerar hos oss men även mellan organisationerna.

En annan viktig lärdom vi tar med oss är att vissa frågor går att lösa runt bordet med rätt parter i rummet, så som projekten *Östersjömiljö på land* och *Fågeltornet*. Men att vissa frågor inte hör hemma i detta forum eller frågor som vi trodde skulle diskuteras och prioriteras inte kom upp på agendan, kanske på grund av avsaknad av energi. Där emot hade ni på Utö många kreativa projekt där det fanns mycket energi att hämta som ni med all säkerhet kommer ro i land med lite stöttning och hjälp från den offentliga sidan. Vi kommer under juni att kontakta er som står som "projektägare" i de projekt som vidareutvecklades, men ta chansen att kontakta den som behövs i just ditt projekt för ett fortsatt arbete. Kontaktlista finner ni nedan.

Väl mött och lycka till!
Karolina och Tomas

<i>Namn</i>	<i>Organisation/företag</i>	<i>Adress</i>
BrittMarie Ahnell	Utö turistbyrå	
Mats Andersson	Utö swimrun, Ö till Ö	matslinus@hotmail.com
Erik Aspson	Skärgårdsstiftelsen	erik.aspson@skargardstiftelsen.se
Anders Blomlöf	Ålö gård	anders@alogard.se
Anna Blomlöf	Ålö gård	anna@alogard.se
Stefan Guldstrand	Utö Vårdshus	stefan.guldstrand@utovardshus.se
Thomas Hjelm	Utposten	thomas.hjelm@utposten.se
Erik Josephson	Haninge kommun	erik.josephson@haninge.se
Arnold Kajerdal	Öbo	arnold.kajerdal@telia.com
Gunnar Karlsson	Utö varv	gunnar.karlsson@inradab.se
Ingegerd Karlsson	Utö varv	
Peo Lindqvist	Sjömacken	
Jesper Mars	Utö swimrun, Ö till Ö	
Raluca Mihiu	Kulturförvaltningen Landsstinget	raluca.mihu@kultur.sll.se
Peter Nord	Utö skola	
Ingrid Nordemar	Länsstyrelsen	peter.nord@telia.com
Pernilla Nordström	Länsstyrelsen	ingrid.nordemar@lansstyrelsen.se
Tomas Norberg	Länsstyrelsen	pernilla.nordstrom@lansstyrelsen.se
Lena Nyberg	Skärgårdsstiftelsen	tomas.norberg@lansstyrelsen.se
Shewen Nysmed	Landstinget, TRF	lena.nyberg@skardardsstiftelsen.se
Kerstin Olander	Kulturförvaltningen Landsstinget	shewen.nysmed@sll.se
Ulrika Palmblad	Skärgårdsstiftelsen	kerstin.olander@kultur.sll.se
Berit Pettersson	Haninge kommun	ulrika.palmblad@skargardsstiftelsen.se
Johan Pettersson	ICA Utö	berit.pettersson@haninge.se
Rickard Pettersson	ICA Utö	utolivs@swipnet.se
Calle Regnell	Biodlare Utö	utolivs@swipnet.se
Kristina Richter Nigell	Länsstyrelsen	calle.ragnell@swipnet.se
Karolina Sandin	Länsstyrelsen	kristina.nigellrichter@lansstyrelsen.se
Eva Schröder	Utö hembygdsförening	karolina.sandin@lansstyrelsen.se
Åsa Stenborg	Workshopledare	schroder.alo@hotmail.com
Erika Stolpe	Ägare till butiken Kompassen	asa.stenborg@hippodrome.se
Ann Wallin	Utö hembygdsförening	erika@erikas.se
		annwallinuto@hotmail.com

VÄLKOMMEN TILL

Ö för Ö - Nämndöskärgården

Nämndö med omnejd den 5-6 november

Länsstyrelsen bjuder in till en träff som vi kallar Ö för Ö. Syftet är att skapa samarbete mellan lokala och offentliga personer inom service och utvecklingsfrågor i er skärgård. Vi arbetar nerifrån och upp vilket betyder att en lokal förankring är central. Under dagarna kommer vi tillsammans arbeta fram gemensamma förslag och prioriteringar, samt försöka enas om insatsområden som bör prioriteras utifrån era behov. Konferensen riktar sig till företagare och boende i Nämndöskärgården, Värmdö kommun, Länsstyrelsen, Landstinget, SIKO samt Skärgårdsstiftelsen.

Konferensen startar den 5 november med en rundtur för tjänstemän, heldag som avslutas med en middag tillsammans på Grundets gästhem. På fredagen den 6 november går båten till Stavsnäs ca kl 15:30. Kan du inte medverka båda dagarna kontakta oss.

Länsstyrelsen i Stockholm står för kostnaden för båtresa till och från Nämndö, middag, lunch samt fika. Boende betalas själva av deltagarna.

Anmäl ert deltagande så snart som möjligt men senast 22 oktober.

Har ni några frågor kontakta oss gärna!

Välkommen!

Karolina & Tomas

DATUM: 5-6 november

LOKAL: Nämndö hembygdsgård och Grundets gästhem

KOSTNAD: Logi, cirka 900 kr

ANMÄLAN: Anmäl ditt deltagande till Karolina Sandin på karolina.sandin@lansstyrelsen.se senast den 22 oktober. Anmälan är bindande. Uppge eventuell allergi.

MER INFORMATION OCH KONTAKT:

Länsstyrelsen i Stockholm
Karolina Sandin
karolina.sandin@lansstyrelsen.se
Telefon: 010-223 13 20

PROGRAM

5 november

- 10.00 Båt avgår från Stavsån med en rundtur i Nämöskärgården från fastlandet
- 12.00 – 13.00 Lunch i hembygdsgården på Nämö, lokala representanter i Nämöskärgården ansluter
- 13.00 – ca 17.30 Pass 1 Ö för Ö ink. fika. Lokal: Hembygdsgården, Nämö
- ca 19.00 Gemensam middag på Grundets gästhem

6 november

- 9.00 – 12.00 Pass 2, Ö för Ö, ink. fika. Lokal: Grundets gästhem
- 12.00 – 13.00 Lunch
- 13.00 – 15.00 Pass 3, Ö för Ö. Lokal: Grundets gästhem
- Ca 15.30 Taxibåt till Stavsån avgår